

KERESZTÉNYSÉG ÉS KULTÚRA

A Farsang hazája Olaszország, mivel ez a régi római Saturnália-ünnepekből származik. A keresztény egyház nem tudta kitörölni a nép tudatából, és így kénytelen volt erre a régi pogány ünnepre keresztény színezetet ruházni. A farsangi időszakot vízkeresztől (január 6-tól) egészen hamvazó szerdáig jelölte ki, úgy, hogy a húsvéti nagyböjtöt előz-ze meg.

A Farsang magyar népszokássá is vált: minálunk húshagyó kedden éri el befejező tetőpontját és télkiűző jellege van. Falun élőknek, gazdálkodóknak ilyenkor kevesebb tennivalójuk akad, és van idejük egy kicsit bolondozni, tréfálkozni. A legények maskarába öltöznek, és ijesztgetik, szórakoztatják a leányokat, asszonyokat, akik összegyűlnek kalákázni (gyapjút fonnai, libatollút tépni, rongyszőnyegnek valót hasítani, szóni). A pajkos legényeket farsangi fánkkal kínálják meg. Ezután már következhet a negyvennapos böjt.

A világ más tájain is ilyen jókedvűen úzik el a telet: nemhiába farsang a farsang, ugyanis az elnevezés a német *faseln*, *faseln* szóból származik, amelynek jelentése *mesélni, pajkosságot üzni*. A Németországban is divatozó álarcos felvonulásokról és a vele járó tréfálkozásokról elnevezték húshagyó keddet „bolondok keddjé”-nek. Sajnos a német reformátorok majdnem végképp elnyomták, de szerencsére a XIX. század elején Düsseldorf, München, Aachen lakosai felélesztették ezt a vidám népszokást.

Ausztáriában már a karácsonyi ünnepek múltával indul a farsangi szezon,

Rovatunk illusztrálására – a szerző hozzájárulásával – Galla Ágnes: *Karnevál Velencében* című könyvéből az általa készített fotókat használtuk fel.

A könyv az Alexandra Kiadó gondozásában jelent meg 2001 farsangi időszakában, melyhez Eszterházy Péter írt előszót. Az előszó „elő” kérdéseket tesz fel arc-maszk-ídő-igazság összefüggéséről, melyre a művészi gonddal szerkesztett kötet ad egy lehetséges választ.

Galla Ágnes a maga készítette képeket még beszédesebbé varázsolja leírt gondolataival illetve mások idézeteivel. A fotók és szövegek harmóniája biztosítja a kötet megkomponáltságát.

A képek többszörös tükrözésének eszközei: a fényképezőgép lenszéje, avagy az objektív; a víztükör; a maszkokat más szögből megvillantó tükrök és Galla Ágnes szeme tükre, a szubjektív. És tükröként viselkedik a szöveg, és tükröz Velence maga is.

Az eredmény: a velencei karneváli hangulat tökéletes lenyomata.

A kötet lapozásával ott vagyunk Velencében, és érezni kezdjük, amiről a szerző is szól:

„Ebből a városból kitalálni nehéz, vagy könnyű. Nézed az elvarázsolt, s a még elvarázslandó tárgyakat. Mintha valaki mindent átváltoztatott volna. Hozhatsz bármit ebbe a városba, már nem azt viszed el. Mintha belemártanád egy elixírbe.”

Az európai karneválok legkülönösebbje a velencei. Kevés benne a riói tobzódás vagy például a busójáráson felidézett vadállati alakoskodás. A velencei maszkokban, jelmezekben más rétegű szimbólumok sejlenek fel. Ennek közvetítésében Galla Ágnes költői mélységgel használja eszközeit: a képet és szöveget.

Kérem, fogadják szeretettel a szerző lapunknak nyújtott ajándékát.

Muszka Ibolya

FARSANG

ahol ugyancsak a „bolondoké” a főszerep: doboló asszonyok, seprűs koboldok, farsangi futók szórakoztatják a bábmészakodókat.

Velencében is már István napján (december 26-án) kezdődik a karnevál, a lakosok pazarul felöltözködnek és felismerhetetlenül elálarcozzák magukat. Rómában azonban csakis a hamvazó szerdát megelőző 11 napot mondják farsangnak, illetve karneválnak. (Az olasz *carne-vale*, ami annyit jelent, hogy „hús, isten veled!” kifejezésből származottnak tartották, de valószínűbb, hogy a farsangi ünnepek felvonuló díszkocsik után, melyek legtöbbször tengeri hajót (carrus navalis) ábrázoltak, keletkezett az elnevezés).

Párizsban a „boef gras”-t (kövér ökröt) álarcosok vezetik körül a városban, és ezzel fejezik be a farsang ünnepét.

Spanyolországban, különösen Madridban, Sevilában és Cadizban rendkívüli, fényes, álarcos felvonulások szoktak lenni ebben az időszakban.

Brazíliában, Rio de Janeiróban is megadják a farsang módját: több tucatnyi szambaiskola is képviselteti magát a nagy riói karneválon, ami egy óriási színes-fényes forgatóg.

Mivel az év ez időszakában már hosszabbodnak a nappalok, a farsangnak tavaszváró jellege is van.

Ezer évvel ezelőtt is örvendezett az ember a télből való kilábalásnak, és mindig így, tréfálkozva, bolondozva várta a Természet újjászületését, mert az ember természetéhez hozzátartozik ez is, hogy eltérjen a természetestől – legálább egy évben egyszer.

Léta Sándor

Ember a hatalomban (II. rész)

Ahhoz, hogy az elit, melyhez a lelkész is tartozik, érdemszerűen és hatékonyan működni tudjon, a következő feltételeknek kell eleget tennie:

a) az elit kiválasztását igazoló értékelési rend mögött olyan eleven társadalmi közmeggyőződés álljon, mely ezt az értékelést magáévá teszi, s az elit kiválasztottságát egészében elismeri;

b) az elit tagjai a társadalom szervezetében olyan helyet foglaljanak el, ahonnan valóban képesek is a társadalmat irányítani, reá hatni, s vezetői tevékenységük mögött a követés nagy fokú valószínűségét kiváltani.

Az első feltétellel kapcsolatosan már nyilvánvalóvá válik a lelkészi hatalom gyengülésének egyik oka. Nem a státussal van baj, hiszen az megmaradt napjainkig, hanem a mögötte levő tartalommal. Bibó ezt így fogalmazza meg: „Hiába van egy társadalmi réteg a hagyomány, a beidegzettség és a tényleges helyzet erejénél fogva a társadalmi irányításhoz szükséges pozíciók birtokában, ha a társadalom már nem ismeri el azt az értékelési módot...”

A Bibó által felsorolt első feltételtől hiányzik a monopólium birtoklása. A társadalomban a lelkész által képviselt értékrend és életvezetés csupán csak egy a sok közül. Az általa képviselt értékrend mögötti hagyomány meggyengült, s ezt a meggyengülést, gyakorlatilag térvessztést a lelkésztársadalom nem akarja felismerni, vagy ha felismerte is, nem tudja kezelni. A vallásos mező esetében is ugyanúgy érvényesülnek a piac törvényei, mint bármely más téren. Ez odavezet, hogy a kínálat megnövekedett (hagyományos egyházak, új szekták) míg a kereslet csökkent. Az értékelést magáénak valló, vagyis egyházáért ténylegesen cselekvő emberek száma nagyon lecsökkent, a többség az intézmény által nyújtott keretbe beilleszkedik (fizeti a képét), de a tartalom már nem fontos számára.

Ebből a szempontból a lelkész már csak a hatalom szimbolikus birtoklója. Befolyása a külső szférából leegyszerűsödik az általa vezetett közösségre, sőt néha még ott sem érvényesül maradéktalanul.

A második feltételt illetően ugyan csak azt kell mondanunk, hogy jóllehet megvan a vezető pozíciója és az elit mivolta, a lelkész mégsem vagy nagyon kevésbé tud beleszólni aktí-

van a közösség életébe, mert nincs meg a gazdasági háttere.

Weber szerint az emberek kétféle módon élhetnek hivatásuknak. Vagy úgy, hogy „érte” élnek, vagy úgy, hogy „belőle”. A kettő nem zárja ki egymást, a lelkészek pedig mindkettőt egyszerre teszik. Aki „érte” él, az erre alapozza életét vagy a hatalom pusztá birtoklását élvezzi, vagy saját belső egyensúlyát és önérzetét táplálja azzal a tudattal, hogy egy „Ügy” szolgálata értelmet ad életének. (Ez a meglátás a kérdőívből is kiderül.) Ebben a belső értelemben minden ember, aki valamilyen ügynek él, ugyanakkor ebből az ügyből is él. A különbség tehát a dolgoknak egy sokkal súlyosabb oldalára vonatkozik, nevezetesen a gazdaságira. Hivatásszerűen a „lelkészségből” él az, aki arra törekszik, hogy tartós bevételi forrást csináljon belőle, márpedig a lelkész ezt teszi. Az egyházközségéért, lelkészi mivoltáért él az, aki nem ezt teszi. Ahhoz, hogy valaki ebben a gazdasági értelemben az „ügyért” élhessen, gazdaságilag függetlennek kell lennie azoktól a bevételektől, amelyekre az „ügy” (egyház) révén szert tehet. És talán itt van az ördögi kör, melyben a lelkész leledzik, hogy hivatásáért élve, hivatásából kell megélnie, hogy a hatalom gyakorlása rendjén gazdaságilag teljesen kiszolgáltatott azoknak, akik „felett” hatalmát kellene gyakorolnia, s akikkel szemben semmilyen vagy legalábbis gyenge kényszerítő eszközöket tud csak alkalmazni.

A lelképásztori hatalom lehet:

1. koercitív (mások feletti)
2. karizmatikus (belső tekintélyelvű)
3. megosztott

Koercitív hatalomgyakorlás

A kérdőívben két lelkész azt válaszolta, hogy korlátlan hatalma van. A hatalomgyakorlásnak ez a diktatórikus változata a legveszélyesebb és legrombolóbb. Tulajdonképpen azt is mondhatjuk, hogy ez a hatalommal való visszaélés egyik formája. A hatalmat használó személy joga egyáltalán nem kérdőjeleződik meg, mert „így a szokás”, így természetes. Lehet, hogy rövid távon az ilyen hatalmat gyakorló lelkész sok kellemetlenségtől és konfliktustól óvja meg magát, de hosszú távon tönkreteszi a gyülekezetet és önmagát is. Ugyanis a korlátlan hatalomhoz a hívek feltétlenül engedelmessége szükséges, és ezt

csak úgy érhetjük el, ha nem bátorítjuk az önálló gondolkodást, mert ha a híveink más véleményen vannak, sok minden megtörténhet! A hatalom diktatórikus gyakorlásának első lépése a hatalomhalmozás. A lelkész igyekszik a vezető pozíciókat olyan emberek kezébe juttatni, akik feltétel nélküli hívei, akik támogatására bármilyen körülmények között számíthat.

Ez a hatalomhalmozás a konfliktusok megjelenését idézi elő.

Karizmatikus (belső tekintélyelvű) hatalom

Amint azt már a karizmánál érintettem a karizmatikus hatalom a lelkész személyiségében gyökerezik, hatalmának érvénysülését az iránta megnyilvánuló tisztelet és szeretet teszi lehetővé. Sajnos e fajta hatalommal kevesen rendelkeznek, és e hatalomnak is megvan a hátulütője. Mivel tekintélyével a lelkész bármit keresztülvihet, egyrészt kizárja az ellenvéleményt, a másságot, s ezzel semmilyen ellenőrzésnek nem veti alá magát (az ő szava lesz a törvény), ami visszaélésekhez vezet, másrészt a teljes felelősség őt terheli. Megjegyzendő, hogy ez a fajta hatalom a manipuláció ideális melegágya.

Megosztott hatalom

Ha az egyházközségeket mint egyfajta demokratikus szervezet nézzük, akkor a megosztott hatalom a legmegfelelőbb. Erre utal a megkérdezett lelkészek válaszában nagy hányada is. Tudatában vagyunk tehát annak, hogy a látható hatalmunk egy részét megosztjuk vezető világi emberekkel. Kihangsúlyozom, hogy látható hatalom, mert a lelkészeknek van egy másfajta hatalma is, nevezzük szimbolikus hatalomnak, melyet nem kell megosztania senkivel. A látható hatalom gyakorlásában a lelkész osztozik a vezető világi emberekkel, s az ebből az osztozásból adódó konfliktusok mondatják esetleg a lelkészek egy részével, hogy nincs hatalmuk. E hatalommegosztásnak a pozitívuma, túl a hagyományon, hogy a világiak nem bábuk, hanem aktív és közös intézői, egyben felügyelői is az egyházközségben történő dolgoknak, másrészt e tény negatívuma, hátránya, hogy a dolgok esetleg nem úgy alakulnak, ahogy a lelkész szeretné. De veszteni is tudni kell!

A lelkeszi hatalom megjelenési formái

a) *nevelői hatalom* – ez a legjobban érvényesülő, a hívek nagy része a lelkeszben nevelőt, irányítót lát. Mint a hatalom egyik megnyilvánulási formája ez a leghatásosabb és a legtöbb sikerrel járó. Ide hozzáteszem, akkor ha a lelkesz életvitelével és példaadásával alátámasztja azt, amit nevelői hatalmával el akar érni;

b) *lelki hatalom* – A lelkipásztori munkának talán ez a legcsodálatosabb és legkényesebb oldala. A hívek lelki életének vezetőjeként a lelkesznek olyan hatalom és szabadság adatik meg, melyet senki más nem bírhat. Gondoljunk csak arra, hogy bármikor beléphet hívei ajtaján, betekintést nyerhet hívei életébe, osztozhat lelki problémájukba, egyszerűen olyan tudásanyagra tehet szert, melyet hatalma érvényesítésére bármikor felhasználhat.

Mindkét fent említett hatalmi forma szimbolikus, azaz megvan, de csak közvetlenül jelentkezik, ez azonban semmit sem von le a hatalmi erejéből.

c) *Törvényhozói hatalom*

Ezt a lelkesz már közösen gyakorolja a vezető világiakkal, az egyházközség tagjaival, a presbitériumi gyűlésekkor, közgyűlésekkor. A határozatok meghozatalában nagy szerepe van a lelkesz személyének, hozzáállásának, de itt hatalma, hacsak nem diktátor vagy manipuláló, korlátozott. A törvényhozói hatalom megosztott mivolta a konfliktusok egyik forrása.

d) *Végrehajtói hatalom*

A lelkesz esetében ez a legkorlátozottabb, bár ennek a fajta hatalomnak van a legnagyobb hatása az emberekre. Sajnos ezt tudja a lelkesz a legkevésbé gyakorolni, mivel nincsenek meg az eszközei, technikai erre (büntetés, erőszak, kizárás stb). A hatalom gyakorlásának ez a formája a legveszélyesebb a lelkeszre, mert mikor e hatalmat használja, ha egyáltalán megteszi (kipellengérez, kizár, elfordul valakitől, megszegyenít), az fájdalmas az illetőre és családtagjaira, de a gyülekezet többi részére is, akik ugyancsak kerülhetnek hasonló helyzetbe. A lelkesznek ilyen esetben nemcsak azt kell szem előtt tartania, hogy nagyon jól meg kell indokolja cselekedetét, hanem azt is, hogy a gyülekezet tagjai ítélkeznek felette, hogy tettének következményei lesznek. Ezeket a következményeket, melyek e legtöbb esetben kellemetlenek, akkor is el kell viselnie, ha eljárása

igazságos volt. A hatalomnak ilyen fajta használata több kellemetlenséggel és konfliktussal jár, mint eredményel.

Következtetések

Hatalom: hogyan élünk vele?

1. A lelkesz tudatában kell legyen annak, hogy van hatalma. Az a lelkesz, aki hatalomnélküliségre panaszkodik, az idealista vagy tapasztalatlan, és a hatalom elutasításával a ráruházott felelősség alól próbál kibújni. A lelkesz, aki elutasítja a hatalmat, a közösség vezetését, rövid időn belül elveszti hívei bizalmát, a közösség ugyanis a lelkeszre azért ruház hatalmat, hogy az azt célirányosan használja fel.

2. A lelkeszi hatalom legnagyobb forrása Isten ígéjének hirdetésében, a gyülekezet lelki életének vezetésében, vagyis a nevelői és lelki hatalomban gyökerezik. E két komponens esetén a lelkesz teljes szabadságot élvez (természetesen a megszabott keretek között), és minél jobban végzi munkáját, annál nagyobb ez a szimbolikus hatalma, melyet könnyen át alakíthat ha akar tőkévé (szimbolikus, gazdasági, stb.).

Hogy e munkája eredményes legyen már nem elég megmaradni az intézményes struktúra biztosította keretek között (szomorú bizonyosága ennek a templomlátogatók egyre csökkenő hányada), hanem új, a pasztorális munkának egyénre szabott formáit kell megkeresni és üzenetét relevánssá tennie a ma élő ember számára. Ha ezen a területen hatásosan tud lépni, ez közvetlenül hatalmának növekedését is jelenteni fogja.

3. A lelkesz tudatában kell legyen annak, hogy vezető, és el kell fogadnia a vezetésből adódó jó és rossz tapasztalatokat, de mindenekelőtt a felelősséget. Minden vezető tudja, hogy pozíciójának „meg kell fizetnie” az árát, hogy a hatalom gyakorlása nemcsak pozitívumokkal (önbecsülés, önértékelés, egy kis hiúság, kiemelt státusz stb) jár, hanem konfliktusokkal, megpróbáltatásokkal és kényelmetlen helyzetekkel. Ez fokozottan érvényes a lelkeszre, aki összekötő kapocs egyházközsége és a nagy egyház között. (Mindkét oldalról ő kapja a dicséretet, ha jól mennek a dolgok, de az övé a szidás is, ha valami nem megfelelő.)

Ehhez járul hozzá, hogy a hatalom konkrét gyakorlási eseteinél a lelkesz a világi vezetőkkel közösen dönt, ami konfliktusokhoz vezet. A lelkesznek meg kell tanulnia a veszített csatákhoz

is „jó arcot vágni”, és azon dolgozni, hogy a vezető világiak megértsék és támogassák elképzelését, ne kényszer vagy manipuláció hatására, hanem azért, mert meggyőződtek, hogy ez az egyházközség előmenetelét szolgálja. A hatalomgyakorlás konkrét megnyilvánulásából adódó kudarcok nem szabad elkeserítsék a lelkeszt, és nem mentesíthetik a felelősség alól. Függetlenül attól, hogy a hívek elfogadják vagy elutasítják a meglátását, a lelkesznek irányt kell mutatnia, mert felelősséggel tartozik nemcsak híveinek és egyháza hatóságainak, hanem istennek és saját lelkiismeretének.

4. A hatalom gyakorlásakor a lelkesznek el kell fogadnia a felelősségrevonás lehetőségét híveitől és „felettes hatóságaitól”. Ez nem hatalma korlátozása, hanem egyfajta „biztosítás”, hogy feladatainak, kötelességeinek eleget tesz.

A hatalom gyakorlásából adódó konfliktusok egy következő dolgozat tárgyát képezik. Esterházy mottójára válaszul talán annyit, hogy a lelkesznek embernek kell maradnia a hatalomban, legyen pozíciója az egyházi hierarchia legalacsonyabb vagy legmagasabb fokán. Mert csak így, emberként tudja meglátni a hatalom szép arcát és kikerülni annak kisértéseit. Végül álljon itt befejezésül Bibó István gondolata mindannyiunknak, hatalommal rendelkezőknek és hatalom alatt levőknek: „*Nem lehet szépen, nemesen és választékosan élni sem az önelégültség és önteltség, sem a törtetés és támadás, sem a szorongás és a számonkérésből való félelem, sem az önvédelem és öngazolás állapotában.*”

Papp Mária

Bibliográfia

1. *Beasley-Murray, Paul*: Power for God's sake, Paternoster Press, Carlisle, 1998.
2. *Berger, Peter*: A rumour of angels, Penguin Books, Harmondsworth, 1973.
3. *Bibó István*: Demokratikus Magyarország, Magvető, Budapest, 1994.
4. *Esterházy Péter*: Ember a hatalomban in Korunk, 10/1992.
5. *Foucault, Michel*: A szubjektum hatalma in Pompej, Szeged 1992
6. *Hamilton B., Malcolm*: Vallás, ember, társadalom, Aduprint, Budapest, 1998.
7. *Karácsony András*: Bevezetés a tudászociológiába, Osiris-Századvég, Bp. 1995.
8. *Márkó László*: A hatalomgyakorlás technikái – kézirat
9. *Mc Guire B., Meredith*: Religion – The social context, Trinity University, Belmont, 1992.
10. *Wach, Joachim*: Sociology of Religion, University of Chicago Press, Chicago, 1962.
11. *Weber, Max*: A tudomány és politika mint hivatás, Kossuth, Bp. 1995.

„Új” retorika a Dekonstrukció tükrében (I. rész)

A „pozitív” hermeneutikától a „negatívig”

Fabiny Tibor A keresztény hermeneutika kérdései és története című könyvében arról ír, hogy a bibliaértelmezés kapcsán paradigmaváltások (tudományok hipotézisei) tanúi lehetünk. Így a bibliai hermeneutika történetében három paradigmaváltást figyelhetünk meg.

Ezek a következők: „tipológia” („első naivitás” – Paul Ricoeur: az írás magától értetődő, nem vitatott tekintéllyel bír) – teológiai dogmatika, dogmatika-történetkritika, történetkritika – irodalmi és nyelvi megközelítés.

Jelen esetben számunkra a harmadik paradigmaváltás eredménye az érdekes. Arról van szó, hogy a szöveget nem fogadják el már áttetsző ablakként, mely a külvilágra vonatkozik (referencialitás). Azt mondják, hogy a szöveg (narratíva) függetlenül létezik a történelmi változástól. Míg régen a Biblia esetében a kutatók a „teológiai intencióra” összpontosítottak, manapság magára a szövegre került a hangsúly, mint a létezés egyik alapkategóriájára. A jelentést nem a textuson „túl”, hanem magában a textusban kell keresni, a nyelvészeti, szemiotikai (jel tudománya), **hermeneutikai** (görög hermeneuein = kijelesíteni, kifejtetni), irodalomkritikai, pszichológiai stb. felismerések fényében.

Mivel témám a hermeneutikával összefügg, engedtessek meg, hogy dolgozatomban a „*hermeneutikai alakulás, fejlődés*” egy rövid bemutatásával éljek.

A görögöket (Platón, Arisztotelész) követően az egyházatyák szemében (pl. Augusztinus) megnő a hermeneutika (értelmezés) jelentősége. A reformáció új lendületet ad annak. Ez után indul meg a hermeneutika leválása a teológiáról.

Maga a hermeneutika utalhat egy módszernek, egy reflexiónak, vagy a filozófiának egy bizonyos típusára. Most a filozófia széles skálájának egy sajátos irányzatára gondolunk, amely igen sok részletkérdés kidolgozásával teológiai, esztétikai, irodalomelméleti kutatásokban kínál alkalmazási lehetőségeket. (Egyébként a nyugati hagyományú világban két filozófiáról beszélnek a legtöbbet: a hermeneutikai és az analitikus filozófiáról, mely filozófiai áramlatok között konvergencia tapasztalható.)

„A filozófiai hermeneutika (a lét és az ismeretfilozófiát egyaránt magába foglalja) egy lehetséges kivezetés a modernitás szellemiségének dualista paradigmájából, a szubjektum-objektum viszony elidegenítő elgondolási sémáiból.” A megértés nem csupán módszertani stb. megismerés, hanem egy értelem-teli világnak a másokkal való együttműködésem folyamatában való feltárulkozása. Nem akar megszüntetni semmit, sőt minden tudományos módszert felhasznál, csupán érvényteleníti a tudományos módszertudat egyoldalú dominanciáját. Reflexiója a bennünk lévő juttatja érvényre, rehabilitálja a gondolkodás számára az emberi élet- és világtapasztalatot, így saját világunkhoz, önmagunkhoz és másokhoz is közelebb visz. Egy tudományos tudáson kívüli is mozgósít, amely átfogó, kiterjedt és egyetemesen emberi. Szemléletében helyreállítódik a teoretikus és a gyakorlati tudás egysége.

Rajta keresztül látva a nyelv (itt mutatkozik meg a reflektált létezés) nem tekinthető „csupán egy jelrendszernek, egy mesterséges-konvencionális képződménynek, hanem inkább olyasminek, ami minden alapvető emberi megnyilvánulás feltételül szolgál, és amelyben átfogó világtapasztalattá szerveződnek az egyes emberi tapasztalatok. Ezért az általa közvetített tudás elsődleges bármely teoretikus konstrukcióval szemben.”

A mai értelemben vett hermeneutika tulajdonképpen megteremtője Schleiermacher volt, a filozófiai és kritikai hajlamú teológus. Számára a beleélés és belehelyezkedés a fontos. Az ő nyomán Dilthey majd követői (Bollnow, Spranger stb.) indítják el a modern filozófia hermeneutikai fordulatát.

Erre alapozza Heidegger az „ittlét hermeneutikáját”. Az időt a lét horizontjain értelmező heideggeri ontológia (lételmélet) nyomán felszámolódik a kontemplatív megértés dogmája. Az irodalom értelmezője már nem tud az időbeliségen kívül helyezkedve szembesülni az időben mozdulatlanul ott álló tárgyával. Heidegger azt mondja, hogy az értelmezés a dolgot nemcsak kiveszi a szövegből, hanem észrevétlenül valami sajátot is hozzáad. Ezek szerint: „Az igazi magyarázat ugyan sosem érti jobban a szöveget, mint ahogyan azt szerzője értette, de bizonyosan másképp. Csak ennek a másnak olyannak kell lennie, hogy

ugyanarra vonatkozzék, amiről a magyarázó szöveg gondolkodik.”

Rudolf Bultmannal most nem foglalkozva érkezünk Hans Georg Gadamer munkásságáig. Gadamer Heideggerre hivatkozva és Schleiermacherhez visszanyúlva írja meg főművében saját elméletét. „A jelen horizontja tehát egyáltalán nem alakul ki a múlt nélkül. Magában véve ugyanúgy nem létezik, mint a történelmi horizontok, melyekre szert kellene tennünk. A megértés inkább mindig az ilyen állítólag magukban véve létező horizontok összeolvadása. Az ilyen összeolvadás erejét főleg a régebbi korokból ismerjük, s abból a naiv hozzáállásból, ahogyan önmagukhoz és eredetükhöz viszonyulnak. A hagyomány uralkodásában állandóan ilyen összeolvadás megy végbe. Mert ott az új és a régi egyre-másra eleven érvényességgé olvad össze, egyáltalán anélkül, hogy az egyik és a másik kifejezetten elkülönülne egymástól.” „A vallási szent szöveget sem pusztán történelmi dokumentumként kell felfogni, hanem úgy kell megérteni, hogy kifejthesse üdvözítő hatását.”

Gadamer, Paul Ricoeur és Jauss a tőlünk távolin keresztül való önmegértésben látja a hermeneutika értelmét és feladatát.

Hans Robert Jauss tanítómesterét, Gadamert, folyamatosan meghatározó elődjeként ismeri el. Azonban elveti a hagyomány kanonikus eszméjéért, való ragaszkodásáért. Figyelmét a kánonformálás dinamikus és dialektikus folyamatára irányítja. A magyarországi olvasóközönség előtt Jauss recepcióesztétikája – a 90-es évekkel kezdődően – egyre ismertebbé vált. Szoros kapcsolatban állt a 60-as éveket követő posztmodern jellegzetességeket mutató irodalom bizonyos tendenciáival is. Tulajdonképpen egyfajta hidat képez a modern (modernitás kora) és a posztmodern (késő modernitás) között. Erre vonatkozóan olvashatjuk műve végén Paul de Mannal való párbeszédét.

Nagy és gyors léptekkel haladva érkezünk a jelenkori gondolkodástörténeti situációhoz, melyet a posztmodern korának tekintenek a szellemtudományok. A posztmodernről származó leírások azt az episztémét (ismeretelmélet) változásainak nézőpontjából vizsgálják. „A legfontosabb végkövetkeztetés egyértelműen abban áll, hogy a postmodernizmus legtöbb és csaknem minden újabb elmé-

letében az ontológiai bizonytalanság kérdése nyer abszolút centrális helyi értéket.”

Az egzisztencializmus (hatvanas évek) és a strukturalizmus (A hatvanas évek második felében jelenik meg, a kiszámíthatóságra, megragadható nyelvi struktúrákra, nyelvészetének fogalmi szigorúságára apellál, a nyelv fontos kutatási terület, mindenféle nem nyelvi intézmény modellje. Úgy gondolja, hogy a gondolkodás, a logika fonálát követve lehet bejutni a lét legrejtettebb mélységeibe. Nyomán születik meg a nyelvészet legtalálékonyabb strukturalista kiterjesztése: a poétika. Ez nem más, mint az irodalmi mű nyelvi struktúrájának tanulmányozása.) után a **dekonstrukció (poststrukturalizmus)** jelenti az „új”-at a szellemtudományok irányzataiban és árnyalataiban.

Paul Ricoeur két típusú hermeneutika között tesz különbséget. Az egyik a pozitív hermeneutika, mely szerint van „igazi” jelentés, az hittel, a „második naivitással” megragadható. A másik, a „gyanú hermeneutikája”, a „negatív hermeneutika”, mely a hamisságokat akarja leleplezni. Ide tartozik a triumvirátus: Marx, Nietzsche, Freud, de ugyanúgy Jacques Derrida is, a dekonstrukció atyja, legjelentősebb képviselője.

A dekonstrukció egy sajátos filozófia, olvasási mód. A szöveg önmagával szemben támasztott igényét ássa alá, azt, hogy megfelelő alapokkal bír. Nem szisztematikus tudásra épít, a gondolati struktúrák alól kihúzza a szőnyeget, a kártyavár összeomlása után játszani kezd a kártyával. A jelentés nem „megfogható”, „behatárolható”. Olvasatában szétszóródik, szétterjedve eloszlik. Az igazság nem a tökéletesség pompájában, a gondolati rendszer középpontjában van, hanem a széttöredezettségben, a periférián, mint például a retorikában.

A dekonstrukció azonban nem destrukció: a szöveggel való kreatív játék után egyfajta új látásmódot ígér. Sőt, amikor már kilátástalan a helyzet, amikor a logika felmondja a szolgálatot, akkor hatol a legmélyebben a nyelv valódi természetébe.

Míg Derrida filozófiai szempontból közelíti meg a kérdést, **Paul de Man** mint az amerikai dekonstrukció másik nagy képviselője, az irodalomkritikus szemével látja a kérdéseket. Jelen tanulmányom tulajdonképpeni mondanivalója az ő írásaira épül.

A retorika rövid történeti áttekintése

A retorika kritikája, mibenléte az i. e. 4 századtól napjainkig igen nagy változásokon ment át. A retorikával kapcsolatos első tudományosnak mondható munkát Arisztotelész írja (Platón vázolja fel körvonalait. Érdekesképpen itt meg kell említenünk azt, hogy számára a retorika a szellem számára elgondolható legbonyolultabb dialektikus spekulációk alapjává válik. Egy ilyesfajta spekuláció későbbi munkákban nem jelenik meg. Nietzsche Platónra hivatkozik, mint elődjére). Szerinte a retorika lényege az érdektelen dialektikából merített logika és az objektív igazságkeresés. Rendszerét tovább gazdagítja Cicero. A klasszikus retorika – Quintilianus (Kr. u. 35–100) korában éri el fejlődési csúcát – a szónoklástan mesteriségét tanította, a beszéd megkomponálását és előadásmódját tartotta szem előtt. Egy hanyatlási periódus után a kereszténység állítja szolgálatába azt, nem kívánva az érdektelen retorikából. A reformáció korában kiemelten fontos szerepet kap. A prédikációirodalomban ma is többé-kevésbé „hagyományos” felépítéssel él tovább.

John Locke (1632–1704) már tudományelméleti alapon foglalkozik a retorikával. Értekezés az emberi értelemről című művében részletesen elmélkedik arról. Negatív oldalról közelíti meg a retorikát, a nyelv csábító és félrevezető erejére apellál a meggyőzés terén. A nyelv absztrakt voltát világítja meg, s bár nem tudatosan, a trópusok elméletét készíti elő. Gondolataiból indul ki Paul de Man is.

A 18. századi „új brit retorika” új, másfajta változást hoz a retorikaelméletben. Pszichológiai természetű. Grammatikai és logikai kiindulópont helyett ismeretelméleti választott, a befogadó érzelmi és lelkivilágát elemzi.

Míg Európában a retorikát kissé háttérbe szorítják a belőle kisarjadt tudományok, a 19. sz. végén Amerikában lesz annak nagy keresete. Az 1930-as évektől napjainkig sok helyen rendkívül sokrétű retorikai kutatások folynak. És nemcsak az élő beszéd kapcsán. Ahogy az olvasás is gondolkodás, úgy az írás is beszéd, tehát a retorika meglátásai az írásra is érvényesek.

Amos Wilder (Thornton Wilder testvére) 1964-ben írt könyvében (Őskeresztény retorika: Az evangélium nyelve) rámutat arra, „hogy a Biblia nyelvi, irodalmi természetének, törvényszerűségeinek elismerésével és kimutatásával újabb, eddig talán visszaszorított teológiai tör-

vényszerűségekre figyelhetünk fel. Wilder nemcsak azt nézte, hogy az egyes bibliai szerzők mit mondtak, hanem elsősorban azt, hogy amit mondtak, hogyan mondták.” A nyelv, a stílus, a bibliai retorika felismerésében egy sajátos nyelvesemény (Gadamer) megvalósulását látja, ami olvasás közben megtörténik, és ez nem más, mint a „végső dolgok célbavétele”.

George A. Kennedy 1984-ben megjelent szakmunkájában a retorikai szándékot, annak a hallgatóságig való eljutását elemezte. Retorikai beszédformákat azonosított, szövegek retorikai elemzését végezte.

A retorikai szöveg elemeinek, beszédformáinak, úgynevezett trópusainak (metafora, szimbólum stb.), az irodalom kezdetben 30–40 alakzatot különböztet meg, ma már több mint 200 trópusról beszélünk) elemzésével, szerepével, már Arisztotelész is foglalkozik (Retorika). Thomas Hobbes (1588–1678) Logika, retorika, szofisztika című művében külön fejezetet szentel ennek.

Heidegger és Gadamer hatása alatt álló Northrop Frye három nagy hatású könyvében ír a retorikáról, elemzi a Bibliával kapcsolatos retorikai alakzatokat.

Bár a „pozitív” hermeneutika foglalkozik a retorikával, annak alakzataival, az alakzatok hatásával stb., az igazán fontos a „negatív” hermeneutika művelői, adott esetben Paul de Man számára válik. Nietzsche az előkészítő, róla a későbbiekben többet szólnunk.

Paul de Man nem fogadja el azt a tézist, miszerint a nyelv megbízható közvetítő. A nyelvben lévő rendezetlenséget a benne, azaz természetében lévő retoricitásban látja.

Szoros olvasattal, tehát aprólékos figyelemmel olvassa a szöveget, arra figyel, ami ellenáll a megértésnek. Egyedi eseteket véve bonyolult megközelítésekkel próbálja felfedni a retoricitás belső dinamikáját és szerkezetét, ennek a folyamatnak nehezen fellelhető, mégis jelenlévő merevedéseit.

Elsősorban a trópusok megbontó hatására figyel, ismétlésre épülő mechanizmusokat fedez fel, meghatározza az ironia szerepét.

A hagyományos retorikával ellentétben, ezen újabb retorika ismeretelméletével néhány elszigetelt kísérlet kivételével (Nietzsche) nem sokan foglalkoztak. Ezért hiányzik egy tudományos alapú kidolgozott rendszer. Erre újabban Foucault, Derrida stb. mellett Paul de Man vállalkozott.

Máté Ernő

(A felhasznált irodalom jegyzéke a II. rész után.)

Bemutatkozik a müncheni magyar főkonzul, dr. Gyarmathy György

Budapesten születtem 1933-ban. Szüleim értelmiségiek. Édesapám mint okl. gépészmérnök előbb önálló tervező volt, majd az államosítások után tervezőirodai állásban dolgozott. Édesanyám anglisztikát és germanisztikát tanult, a szocialista időben külkereskedelmi levelező. Családjába ismert szellemi kiválóságok tartoztak (orvosprofesszorok, művészek, feltalálók). E példából merítve igyekezett gyermekeinek a háborús évek utáni időkben is igéynyes színvonalú nevelést adni.

Kiváló tanítóim és tanáraink voltak. A Rákóczi Ferenc (volt Érseki) gimnáziumban érettségiztem 1952-ben. Gépészmérnöki diplomámat a Budapesti Műszaki Egyetemen nyertem el 1956 tavaszán, s Budapesten kezdtem meg rövid magyar szakmai pályafutásomat is. A forradalom kitörésekor katonai kiképzésen voltam a tatai páncélos tisztiskolán, majd a szovjet csapatok betöréséig rendfenntartóként szolgáltam a Budapesti Műszaki Egyetemen. Ausztriába szöktem november 15-én. Menekültként Svájc vett fel.

Svájc az évtizedek során másodikká vált. Itt folytattam tanulmányaimat a műszaki tudományok terén (doktorátus Zürichben, 1962-ben), itt alapítottam családot egy svájci leánnyal, itt neveltük fel gyermekeinket.

Gépészmérnök-kutatóként a svájci iparban dolgoztam összesen 20 éven át. Utána a Zürichi Műszaki Egyetemen, az ETH-a voltam tanszékvezető egyetemi tanár 15 éven át. Svájcban kívül huzamosabban éltünk az Amerikai Egyesült Államokban, ahol kutatómérnökként a légi haderő egyik alapkutatóintézményében dolgoztam 1964-től 1967-ig.

Az egyetemi fiatalsággal való foglalkozást lelkesítő és örömteljes feladatnak éreztem és érzem. A kutatást, fiatal munkatársakkal karöltve, szünetedéllyel űztem. Mind az iparban, mind az egyetemen elláttam számos adminisztrációs és menedzsment feladatot is, s mint az ETH gépészkari dé-

kánja, éveken át részt vettem Svájc néhány felsőoktatási és kutatáspolitikai bizottságának munkájában. Nyugdíjazásomra 1999-ben került sor.

A nyugaton élő magyarság tömörüléseihez is számos szál fűz. Több egyesületben vagyok vagy voltam tag, némelyikben (Svájci Magyar Mérnökök és Építészek Egyesülete, Svájci Magyar nyelvű Protestáns Gyülekezetek Szövetsége) a vezetőségnek is tagja. Feleségem a Helvetia–Hungaria kulturális társaság zürichi tagozatát elnökölte. Politikai jellegű emigráns szervezetekben nem kerestem szerepet, de ha kellett, rendelkezésükre álltam. Az 56-os forradalom 40. évfordulóján megbíztak a zürichi főünnepély vezetésével, amikor is számos svájci közéleti személyiségnek róttuk le hálánkat kitüntetések átadásával.

Magyarországhoz a Kádár-időszakban csupán személyes kapcsolatok fűztek. Családommal azokban az években számos alkalommal nyaraltunk szüleimmel együtt a Balatonon. Feleségem és gyermekeim főleg ezúton tanultak meg magyarul.

A fordulat után kapcsolataim kiterjedtebbek, egyetemi szakmai kapcsolataim elmélyültek. Feleségemmel együtt emberjogi téren kezdtünk el dolgozni a Svájci Helsinki Szövetség keretében. A hazai demokratikus önkormányzati struktúrák fejlesztésére például hét ízben rendeztünk egyhetes svájci közigazgatási tanulmányutakat magyarországi polgármesterek számára.

Erdély magyarságának – s ottani Gyarmathy-rokonainknak – sok bajával 1970 óta folyamatosan igyekszünk törődni. Ceausescu idején kezdetben a svájci egyházi segélyek feltűnés nélküli bevitele és elosztása volt a fő tennivaló. Feleségem mindenben lelkes segítőtársam, „cinkostársam” volt. A falurombolás elleni tiltakozás végett 1986 táján Zürich környéki barátaimmal Kisebbségvédelmi Társaság néven NGO-szervezetet alakítottunk, amelynek célja a nemzetközi szervek (EBEE, ENSZ, ET) átfogó infor-

málása és – 1990-től fogva – az erdélyi, szlovákiai, jugoszláviai kisebbségek politikai vezetőinek nemzetközi porondok elé való eljutása volt. E kapcsolatokból máig is számos személyes jó barátság és alkalmi együttműködés maradt fenn.

Feleségemmel közös tevékenységeim súlypontját 1992 óta szociális jellegű, egyházi keretben folyó karitatív ügyekre helyeztük át (pl. falusi öregotthon létesítése Lökodon, egy székelyföldi kis faluban). A magyar polgármesterek mintájára romániai (román, magyar, német) polgármestereknek 1998-ban és 1999-ben rendeztünk önkormányzati tanulmányi hetet Svájcban.

Kisebbségvédő munkánkért Magyarországtól magas kitüntetést kaptunk. A Köztársasági Erdemrend Középkeresztjét kaptam meg 1996-ban, a feleségem 1997-ben pedig a Köztársasági Elnök Aranyérmét. Szakmai eredményeimért a Budapesti Műszaki Egyetem 1991-ben díszdoktori címmel tüntetett ki.

Házasságunk felekezetiileg vegyes. Egymás hitének tiszteletben tartását a családon belül is gyakoroljuk. Gimnáziumi éveim alatt a személyiségemet formáló hatások döntő részét kiváló katolikus pap-tanárainknak és katolikus cserkészársainknak köszönhettem. Mégis *meggyőződéssel őriztem meg székely őseim unitárius hitét*. Zürichben ma a református, Erdélyben mind a református, mind az unitárius egyházhoz sűrű kapcsolathálózat fűz. Tagja vagyok a Johannita Lovagrend (a Máltai Lovagrend protestáns megfelelője) magyar tagozatának.

Gyermekeink felnőttek. Két fiunk és egy leányunk született 1962 és 1965 között. Közgazdaságtani, illetve építészeti és művészettörténeti tanulmányokat folytattak, s ez idő szerint mind Zürich térségében élnek. Első fi-am nős, egy leányunokánk van.

Nagy örömmel érkeztem Bajországba, és tettere készen vágom neki a Magyarországi képviselőtől adódó, embert próbáló, szép feladatoknak.

Megjelent a Nemzetőr 2001. áprilisi számában.

A fő-főerdőmester újra hazatért

Szeptember végén egy apró háromszéki falucska, Kálnok, iskolai névadó ünnepséget tartott. Az öreg diófák árnyékában megbúvó odon – frissen felújított – iskola falára kétnyelvű felirat került: *Dr. Bedő Albert Általános Iskola I–IV. osztály.*

Hasonló ünnepségeket Erdélyben, hála Istennek, százával szerveznek. Ebben nincs tehát semmi különös. Az is rendjén van, hogy az ilyen alkalmakra rendbeszedik az esemény színhelyére vezető utakat, utcákat, a miénknél előbbre való országokban az sem szenzáció, ha egy elemi iskolába bevezetik az ivóvizet, új illemhelyet építenek.

Az már viszont újdonság, hogy az iskola egy, a tudomány- és gazdaságtörténeti érdemeiről, emberi kvalitásairól híres, de éppen szülőföldjén elfeledtetett személyiségről kapja a nevét, s ekképpen évszázad múltán megpróbálják szülőföldje lakosainak köztudatába újra beépíteni a végnapjai felé sodródó egykori történelmi Magyarország markáns tudós személyiségének emberi példáját.

Dr. Bedő Albert kiváló erdész szakember, fontos tisztségek viselője, Benedek Elek szerint erdeink fő-főmestere volt. „Sokra vitte”, ahogyan szülőfalujában mondják. Az apró székelly falucskából, a szomszédos község unitárius parókiájáról – édesapja Sepsikőröspatak lelkésze volt – az erdészet legmagasabb tudományos és adminisztratív csúcsainak meghódítása mellett maradandót alkotott az unitárius egyház történetében is.

Az erdélyi unitarizmus dr. Király Pál Bedő Albert-díjas erdőmérnök, a „fő fópásztor” születésének 160. évére (1999) szervezett akadémiai emlékülésen állapítja meg, hogy az „(...) alapítását tekintve 1566-ra datált unitarizmusnak Erdélyből a mai Magyarország területére történt átáramlása az 1867-es kiegyezés után, Kriza János, majd főként Ferencz József püspöksége idején (1861–1875, illetve 1876–1928) öltött nagyobb méretet. 1881 után számos szórvány egyházközösség alakult az országban, amelyek központjuknak a budapesti egyházközösséget tekintették. A dinamikus fejlődés nyomán még abban az évtizedben felmerült egy városi unitárius templom és székház felépítésének a gondolata. Az elhatározást tett követte, s 1888–1890 között Petz Samu műegyetemi tanár tervei alapján a főváros által adományozott telken, az Alkotmány utca és a Koháry utca – jelenleg Nagy Ignác utca – sarkán felépült az az épületegyüttes, amely ma a püspöki

palota funkcióját is betöltő székházat, a neogótikus szép templomot, valamint a Budapesti Unitárius Egyházközösség lelkészi hivatalát (könyvtárral és levéltárral) foglalja magában. A bejárat melletti fekete márványablán az építés körül kimagasló szerepet játszó néhány személy nevei között olvasható Bedő Albert gondnoké is.”

A szerző összefüggést vél felfedezni aközött, hogy Bedő Albert az általa alapított Országos Erdészeti Egyesület főtisztviselője volt, a szóban forgó telek szomszédságában lakott, s az unitárius gyülekezet gondnoki tisztsége mellett a Magyarországi Unitárius Egyház főtanácsának is tagja volt. Vallásához való ragaszkodásának jele-jelképe, hogy hamvai, kívánsága szerint, a háromszéki kálnoki unitárius templom sírkertjébe,

közvetlen az európai híró 1783-ban épült faharangtorony mellé kerültek, amelynek-mesterien ácsolt tölgyfaserkezete egyetlen fémszeg felhasználása nélkül épült. Kálnok eme ősi falurészét, ahová a reformátusokkal 110 évig tartó vita után az unitárius templom felépült, ma is Bedőszernek hívják, a templomkertben félezer éves korúra becsült tölgyfa, s százados sírkövek emlékeztetnek a település egykori rangjára, erősségére.

Dr. Bedő Albert 1918. október 20-án halt meg Budapesten. A sors kegyes volt hozzá, nem kellett túlélnie a trianoni traumát, amely a történelmi Magyarország össz erdőterületének 84(!) százalé-

kát juttatta az utódállamok kezére, s ezek utána szétverték a szinte hihetetlen energiával létrehozott Bedő Albert-i erdészeti intézményrendszert, megszüntették a selmebányai főiskolát, s földönfutóvá tették ennek diákjait, tanári karát. Az általa létesített erdészeti szakiskolák egy része, köztük az erdélyi görgényszentimrei és a temesvár vadaskerti is idegen kézre került, s az új „gazdák” fő célja volt „a múltat végkép eltörölni” máshonnan ismert szlogen alkalmazása: Bedő Albert életművét és emlékét törölni a köztudatból. A maradék Magyarországon, szerencsére, néhány évtizedig tartó politikai amnézia után, 1957-ben az erdész szakembereknek alkalmuk teremtődött, és volt bátorságuk hozzá, hogy Bedő Albert emlékét újraelévenítsék, Bedő Albert-díjat alapítsanak, amelyeket a legkiválóbb erdészeti szakembereknek évenként ítélnék oda, s amelynek jelen pillanatban mintegy másfélszáz kitüntetettje van.

Hűség és kényszerű hűtlenség

Az utóbbi ötven évben a mai Magyarországon Bedő Albert hagyatékára nem csak a megemlékezések pillanataiban emlékeztek, hanem eszmei öröksége is példaértékűvé vált. E sorok írója jóleső meglepetéssel tapasztalta, éppen az 1999-es Bedő Albert-emlékünnepeken, amelynek alkalmából népes és rangos magyarországi erdészkiutódság kereste fel a nagy előd sírját, hogy az erdész szakemberek érzékenysége a magyar szellemi és művészeti élet értékei iránt rendkívüli. Ezt nem csak az Erdészeti Lapok közötti anyagai révén lehet érzékelni – tudomásunk szerint a legrégebbi magyar, alapítása óta megszakítás nélkül megjelenő szaklap –, hanem alkalmi, az erdészethez kötődő, de irodalmi ihletésű kötetek megjelentetésével is. Eleget mondunk, hogy ritka az a szaklap, amely számaiban szépirodalmat közöl, gondozásukban jelent meg egy páratlan értékű versantológia, *Az erdő poézise*, ebben a magyar irodalom legszebb erdő- és „természetbarát” verseit fogják csokorba; nagyszerű vállalkozás volt, hogy éppen a millennium évében igényes kiadásban jelentették meg Grétsy László professzor válogatását a magyar irodalomból *A mi nyelvünk* címmel, amelyet a nem erdész szakemberek, diákok, tanárok, az anyanyelv szépsége és értéke iránt fogékonyak egyaránt haszonnal és örömmel forgathatnak.

Bedő Albert az első polgári erdőtörvény megalkotója – 55 évig volt érvényben –, megteremtette az erdőfelügyelet országos szervezetét, megalkotta *A Magyar Állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása* címmel az eddigi legteljesebb, a történelmi Magyarországra vonatkozó erdőmonográfiát, ennek térképmelléklete ma is a csodálkozással vegyülő megbecsülés tárgya. De, ezek mellett, illetve mindezek függvényében és ebből eredően vallotta: „gondolatomnak és munkásságomnak soha meg nem szűnő tárgya az erdő és hazám erdészetének jövője.” A magyar erdészeti szaknyelv megteremtésében is úttörő volt és példa az erkölcsi értékek érvényesítésében, amelynek alapzatát, minden valószínűséggel, a lelkesi családi hagyományból és a rendtartó székelyfalui írott és íratlan törvényeiből építette. Barátossy Gábor a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium Erdészeti Hivatalának elnöke – tulajdonképpen a Dr. Bedő Albert egykori funkcióját tölti be erre hivatkozva mondta az akadémiai emlékülésen: „(...) csak önzetlen, etikus szakmai munkával lehet igazi eredményt, maradandó szakmai sikereket elérni. Mit értek ezen? Azt, hogy a régi megszokások által reánk kényszerített magatartásformákon kell változtatni elsősorban. Az erdő szeretetéből táplálkozó ön-

zetlenséggel, szakmai elhivatottsággal kell háttérbe szorítani a pillanatnyi ügyeskedéseket, az egyéni és csoportérdekeket szolgáló anyagi haszonszerzést (...) Ezzel egyidejűleg helyre kell állítani a szakmai értelmiség erkölcsi és anyagi megbecsülését is.”

Barátossy Gábor és az ásatalmi Bedő Albert Szakközépiskola népes kiutódsága tiszteletét tette a Bedő Albert iskolanévadó ünnepeken. Sepsikőröspatak községi tanácsa, Kálnok községközpontja, a megyei tanfelügyelőség, a helyi általános iskola, az unitárius és református egyház bensőségesen meghitt megemlékezést szerveztek. Prezsmer Imola Kovászna megye tanfelügyelője, a falu szülötte, Téglás Enikő iskolaigazgató, Orbán Fitori Dénes unitárius lelkész és Gödri Miklós Szabolcs református lelképásztor sallangok nélküli, a Bedő Albert emlékéhez méltó, a nemzetiségi önismeretet erősítő beszédeket mondtak, s ilyen szellemi fogantatásúak voltak a templomban elhangzott szavak, egyházi énekek is.

Megdöbbenő viszont, hogy Sárkány Árpád nyugalmazott erdőmérnökön, a Megyei Erdészeti Felügyelőség egykori vezérigazgatóján és egy csíkszeredai erdészkiutódságon kívül a honi erdészet nem képviseltette magát. Ezt mindmáig arra a számlára lehetett írni, hogy Bedő Albert neve az erdészeti szakképzésben és a községi hivatali életben tabutéma volt. Többszörösen is. Papi származása, a monarchiabeli Magyarország főerdésze, a haza- és szülőföld szeretetének példaképe, magyar országgyűlési képviselő, és mindaddig a leg-

nevesebb erdész szakember számára nem került hely sem a megemlékezésekben, sem a közéletben és a szakkönyvekben. Csupán a család oldalági leszármazottai őrizték/őrzik kegyelettel az emlékeket. És az unitárius parókia. Azóta viszont változtak az idők. Amíg a magyarországi erdészeti szakközépiskolák, a soproni egyetem, a Bedő Albert-díjasok és mások gyakran látogatják a kis települést, addig az itthoniak közül megfelelnek a Bedő Albert Általános Iskolához vezető Bedő Albert utcáról és a Bedő-szer sok évszázados temetőjéről. Ezért is üdvös lenne, ha éppen Bedő Albert szellemi örökségének sugallatára a Bedő Albert-díjat ezután a határon túliak is megkaphatnák. Azok, akik a magyar erdészetért sokat tettek és tesznek, kiemelkedőt alkottak. És Bedő Albert, talán éppen az unitárius egyház kezdeményezésére – ezt a Háromszéki Mikos Kelemen Közművelődési Egyesület is támogatná – megemelve egy portrészobrot Háromszéken is. Szülőfalujában vagy Sepsiszentgyörgyön. Akár mindkét helyen.

Sylvester Lajos

Egyházközségeink életéből

Budapesti Unitárius Egyházközség

Az idei december szeretetvendégséggel kezdődött. És nem csupán képletesen, hiszen a pestszenterzsébeti Klapka utcai református gyülekezet lelkésze, **Veress Gábor** volt a vendégünk, aki a bibliai idézet alapján, ugyancsak a vendégvárásról, a vendégségről tartotta rövid áhítatát.

Egy szép zenei műsor tette emlékezetessé a templomi összejövetelt. A szószékről Vivaldi trombitaversenyét **Kaján György** és **Nagy Antal** tolmácsolásában hallhattuk, a *Vasutas Zeneiskola Pro Musica Zenekarának* kíséretével. **Sebők Irén** Bach E-dúr hegedűversenyét adta elő, majd az est egyik legszebb műsorszáma következett: *Beethoven* Ah' perfido című hangversenyáriája, melyet a csodálatos hangú **Szabó M. Krisztina** mély átéléssel, a halhatatlan zeneköltőhöz méltó ihletettséggel tolmácsolta. Befejezésül *Schubert* ismert és közkedvelt művéből, a Rosamundából a Közzenét és a Balettzenét játszotta a kitűnő zenekar, melynek karnagya,

Nagy Norbert az egyes zeneszámok előtt röviden ismertette a művekről szóló legfontosabb tudnivalókat. A hangverseny igazi zenei élmény volt, méltó az advent köszöntéséhez, a templomi áhítathoz.

A Nagy Ignác utcai gyülekezetben immár hagyomány egy-egy képzőművészeti tárlat megrendezése. A decemberi szeretetvendégség keretében, a gyülekezeti teremben **Zombori Erzsébet** festőművész képei és **R. Törley Mária** szobrászművész alkotásai fogadták a vendégeket. **Kászoni József** tiszteletes úr köszöntője után a két művész egymást mutatta be, mintegy jelezve barátságukat, régebbi ismeretségüket. A rendhagyó „állófogadáson” a zenei műsor közreműködői és az unitárius hívek jókedvű beszélgetés közben tekinthették meg a két művész szép alkotásait. Ezen az estén így találkozott a szeretet, a hit és az igazi művészet.

Tárkányi Imre

Lelkészi beszámoló

Lapunk 2001/6. számából sajnálatos módon kimaradt a szertartásaink rovatából a következő megemlékezés:

2001. október 7-én istentiszteletünk keretében megemlékeztünk **Finta Józsefné** sz. Bényi Ilonáról, akinek temetési szertartására 2001. szeptember 29-én került sor Küküllődombón. Az emlékstentiszteleten jelen volt Istenben megboldogult testvérünk családi és rokoni köre, mint ahogy gyermekei: József és Zsigmond, akiknek ezúton is vigasztalódást kívánunk.

Keresztelési szertartásaink:

2001. december 9-én Bódi Áron és Brock Ildikó ABIGÉL-JANKA,

2001. december 25-én Nagy Zoltán és Erdei Erika BOGLÁRKA,

2001. december 26-án Szilágyi László és Eichler Katalin LÁSZLÓ,

2002. január 13-án Ghermán Kornél és Fodor Katalin LAURA-KITTI, nevű gyermekeit kereszteltük meg, akik életére Isten gazdag áldását kérjük.

2002. január 19-én egyházi megáldásban részesítettük egyházközségünkben **Miklósi-Vári Katalin** debreceni lelkésznőt és **Andreas Fritz** lelkész testvéreinket; adja a jó Isten, hogy amit egymásnak a szép esketési szertartás keretében megfogadtak, maga az ÉLET hitelesítse.

Temetési szertartások:

2001. november 27-én **Labancz Gézáné** sz. Borbély Anna (89 éves), 2001. december 6-án dr. **Csikó Gábor** (86 éves) testvéreinket kísértük utolsó útjára, és búcsúztattuk rokonok, barátok, szeretteik körétől. Isten áldja meg az eltemetett, de el nem feledett testvéreink emlékét.

(-)

Kászoni József, Nicole Häfeli, Andreas Fritz, Miklósi-Vári Katalin, Balogh Zoltán

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Egyházközségünk életében kimagasló esemény volt a Tordai Országgyűlésre való ünnepélyes megemlékezésünk 2002. január 13. napján.

Óriási jelentőséggel bír egyházunk életében ez a nap, ugyanis ekkor mondták ki a vallási és lelkiismereti szabadság törvényét, továbbá ez a nap nem más, mint az Unitárius Egyház születésnapja, mely megérdemli, hogy minden egyházközségünkben méltóképpen emlékezzenek meg róla.

Istentiszteletünket, melyen a szószéki szolgálatot **Rázmány Csaba** püspök végezte és melyen közreműködött **Léta Sándor** lelkész, **Vadady Virág** énekes és **Faragó Laura** énekművésznő, a Magyar Rádió Kossuth adója egyenes adásban közvetítette.

Köszönjük híveinknek, hogy ilyen szép számban vettek részt az istentiszteleten, amit ajánlok minden más alkalomra is, minden rádiós és televíziós istentisztele-

tünk alkalmával, hogy ezáltal is bizonyítsuk ország-világ előtt, hogy vagyunk és egy akaratban vagyunk.

Örömmel tudatom, hogy egyházközségünk újonnan megválasztott lelkésze, **Léta Sándor** az elmúlt napokban családjával együtt beköltözött a gyönyörűen felújított lelkészi lakásba, ahol neki is és családjának is szívünkben kívánunk sok örömet és boldogságot, hogy vehessék a szolgálatot Istenünk dicsőségére, egyházközségünk előmenetelére.

Február 9-én óriási érdeklődés mellett tartottuk február havi gyülekezeti estünket, melynek díszvendége volt a Kossuth- és Széchenyi-díjas erdélyi író és költő, a mindannyiunk által szeretett és tisztelt **Kányádi Sándor**, továbbá **Süle Krisztina**, Berlinben élő hegedűművésznő.

A gyülekezeti est szeretetvendégséggel zárult, ami után mindenki nagy-nagy lelki meglepéssel távozott.

Rázmány Csaba

Dunántúli Unitárius Egyházközség

A karácsonyi ünnep során a Dunántúli Unitárius Egyházközség tagjai úgy Pécsen, mint a kisebb szórványgyülekezetekben, bensőséges istentiszteleti alkalmakon, gyerekek karácsonyi műsorán, kisebb-nagyobb szeretetvendégségeken vehettek részt. Ezen alkalmak mindannyiunk benső épülésére szolgáltak.

Mint az egyházközség lelkésze, megköszönök minden adományt, anyagi hozzájárulást, mely kicsiny egyházközségünk fenntartását és fennmaradását szolgálja.

A jelenlegi istentiszteletek rendszeres helyszínét és idejét illetően a következőkről tudok beszámolni.

Pécs: a Szabadság úti Református Gyülekezet gyülekezeti terme, minden hónap második és negyedik va-

Vallásórás gyerekekkel

sárnapja, de. 11 óra. Istentiszteletek előtt egy órával, azaz 10 órától vallásórák tartására kerül sor.

Székesfehérvár: Az Evangélikus Egyházközség belső gyülekezeti kisterme, minden hónap harmadik vasárnapja, de. 10 óra.

Polgárdi: Az Unitárius Egyházközség gyülekezeti terme, minden hónap harmadik vasárnapja, du. 15 óra.

Szekszárd: A Szekszárdi Evangélikus Gyülekezet temploma, előzetes egyeztetés szerint.

Az ünnepi istentiszteletek időpontjai is egyelőre előzetes értesítés alapján történnek.

Máté Ernő
gyakorló segédlelkész

Így élünk és dolgozunk Füzesgyarmaton

A nagy visszhangot kiváltó november 4-i, nemzeti gyásznapi emlékestentiszteletünk és a Dávid Ferenc-évforduló után meggyúltak december első vasárnapján templomainkban is az első adventi gyertyák az Erdélyt idéző fenyőkoszorúkon.

Odaadással készültünk kicsik és felnőttek egyaránt a közelgő karácsonyi ünnepekre. Amíg versek, énekek megtanulásával voltak elfoglalva növendékeink, addig nekünk legalább félszáz kazettamásolatot és szöveget kellett szétküldenünk a nagy haza minden részébe. Ilyen feldobott hangulatban élményszámba ment az adventi készülődésünk. Meg is volt a várt eredmény. Gyönyörű volt Karácsony Szentestéje. A rettenetes hideg ellenére szinte zsúfolásig megtelt templomunk, ahova külső meleggel is vártuk az oda betérőket. A helyi tévé-

ben felekezeten és életszemléleten felül álló ünnepet hirdettünk meg, és jöttek is soha nem látott arcképek, akik aztán testvérekké lettek az est folyamán. A sikeres szereplés után több, mint harminc gyerek kapott ajándékcsomagot. Mintegy húszan mondtak verset, legalább tizenöt énekszám hangzott el, amibe bekapcsolódtak a gyülekezet tagjai is.

Az este külön örömet hozott a hittanosainknak, akik közt pályadíjként kiosztottuk az Unitárius Alapítványtól nyert 45 ezer forintot a hűséges hittanóra- és templomlátogatásért. Jutalmat kaptak: *Kecse Kitti, Kecse Martin, Hegyesi Barbara, Nagy Ida, Nagy Szandi, Nagy Anita, Kovács Nelli, Sipos Tündi, Sipos Norbi, Sipos Zsolt, Pántya Ági, Nemes Zsolt, Jambricska Ákos, Kovács Gréta, Kovács Laura*. E lelkes kis csapathoz iratko-

zott be januártól két új növendékünk: *Ruha Krisztina* és *Ruha Ferenc*. Éreztek jól magatokat köztünk, kedves testvéreink!

Karácsony első napján 42-en vettünk úrvacsorát. Ünnepi keretek közt kereszteltük meg *Szekeres János* szimpatizáns hívünk dédunokáját, *Mándi Klaudiát*. Délután az Idősek Otthonában tartottunk ünnepi istentiszteletet, részleteket is előadva hittanosainkkal a szentesti műsorból.

Másodnapja délelőttjén a gyulai szórványunkban tartottunk úrvacsorázó istentiszteletet. A nehéz útviszonyok miatt aznap csak egy szertartást tarthattunk.

Szilveszter éjszakáján fél tizenkettőre óévet búcsúztatni és újévet köszönteni hívtak a harangok. A szép számú gyülekezet, amelynek tagjai képesek voltak ott hagyni a szórakozóhelyet, a pezsgős mulatozókat meghittent, megilletődötten énekelte a „Tebenned bízunk eleitől fogva” mellett a magyar nemzeti és székely imádságokat. Újév első napján az egyházvezetéssel és a budapesti hívekkel ünnepeltünk.

Közben fájdalmas veszteségek is értek, közel harmincig jutottunk el a búcsúszertartásokat illetően, és az új esztendő is hozott néhánynak álmódosítás helyett fekete gyászt.

Január 13-án, miután meghallgattuk Főpásztorunk felrúzó és megrúzó beszédét a Kossuth Rádió által közvetített istentiszteleten, az 1568-as vízkereszti országgyűlésre való emlékezés kapcsán, mi is megemlékezünk e nagy horderejű vallás- és lelkiismereti szabadság világtörténelmi jelentőségű törvényéről, amely örökre, elvitathatatlanul a mi unitárius büszkeségünk a magyarok történelmében. Az istentisztelet után testületileg néztük a TV vallásos adását, amelyben a két fő egyházi vezetőnk beszéde terveinket, álmainkat, elért eredményeinket, nehézségeinket adta hírül a kis magyar világnak itt a Kárpát-medencében. Most is jó volt unitáriusnak lenni!

Január 20-a a számadás napja volt kis közösségünkben. Felemelő érzés volt elmondani az eltelt év sok-sok megnyilvánulását. Elképesztő munka eredményeként a központi és megyei támogatással együtt pénztárforgalmunk meghaladta mindkét oldalon az 1 200 000 forintot. Az aranykönyvi adományok értéke is a félmilliót meghaladta. És ne feledjük, alig vagyunk bő százan e közösségben!

A három esztendővel ezelőtt megválasztott tisztségviselők megbízatása 2001. december 31-én lejárt Tisztújításra és némi fiatalításra került sor. A következő ciklusra a gondnokunk: *Gyáni Endréné*, presbiterek: *Bartha Jánosné*, *Varga Andrásné*, *Barna Lajosné*, *Simoné Bagdi Erzsébet*, *Kecse Sándorné* és *ifj. Kovács Lajos* testvéreink. A pénzügyek felelőse: *K. Romvári Eteleka*, a zsinati pótagunk: *Balácsi Mária*. Mindannyian letették a hivatali esküt az egyházközösség lelkészegyházi főjegyzője előtt. Legyen munkájuk nyomán Istentől gazdag áldás!

Lesújtó mindig panaszkodó embereket hallani, hogy ez sem sikerül, az sem megy úgy, ahogy kellene. E kis közösség bátorsággal, Istenbe vetett, sokszor vakmerő hittel indul neki az új tennivalóknak.

2002. július utolsó vasárnapjára már kitűztük a hagyományossá vált unitárius alföldi búcsúval egy időben megünnepelni az egyházközösség születésének 100. évfordulóját. Konfirmálók is lesznek, lesz emléktábla az évfordulóra, és – egy gyermeki hála eredményeként – lesz emléktáblája az első született unitáriusnak itt a templomunk falán! Várunk vendégeket Erdélyből, testvérgyülekezetünkből, kanadai testvérgyülekezetünkből és mindenholnan, ahova eljut hívó szavunk és nagy élniakarásunk hangja.

Legyen hát Istentől áldott minden füzesgyarmati álmom és szándék!

B. L.

Gyula

Advent... Karácsony... Az emberek többségének legszébb, legbensőségesebb ünnepe.

Advent első vasárnapján tartott istentisztelet alkalmával szórványunkban is meggyújtottuk az adventi koszorú első gyertyáját. Megkezdtük a készülődést Karácsony áldott ünnepére.

Karácsony második napján volt szórványunkban az ünnepi istentisztelet. Lelkészünk kezdésként Wass Albert: Karácsonyi versek című költeményét olvasta fel, ünnepi beszédét a szeretet fontosságára építette. Befelejésként Ady: Karácsony (Harang csendül) című költeményét mondta el.

Ez ünnepi alkalomra az úrvacsorai kellékeket, a Jézus életére és cselekedeteire emlékeztető kenyeret és bort, *ifj. Gyarmathy Zsolt* adományozta. Lelkészünk Isten gazdag áldását kérte a családra.

A lélekemelő, magasan szárnyaló gondolatok, a gyönyörű költemények tartalmas ünneppé varázsozták e napot is. Lelkünk csordultig telt ennyi szépség hallatán.

Istennek hála fűtött imateremben tartottuk az ünnepi istentiszteletet. Rövid üdvözlések után boldog új évet kívánva indultunk haza, közelebbi-távolabbi otthonainkba. Bár zord hideg volt, jegesen csillogott a hó, a gyönyörű gondolatoktól fűtött lélekkel nem éreztük metszőnek a hideget.

Ezúton köszönjük meg Balácsi László püspök-helyettes lelkészünknek és Balácsi Lászlóné énekvezérnek, hogy a zord télben rossz útviszonyok között eljöttek, hogy a szórvány közössége is részesüljön ünnepi szertartásban.

E sorok írója füzesgyarmati lévén, Füzesgyarmaton is részt vettem a már hagyományos szentesti ünnepségen. Feldíszített, kivilágított fenyő és Betlehem várta a templomot zsúfolásig megtöltött résztvevőket. Hittanosok, középiskolások, felnőttek és lelkészünk által előadott költemények és énekek tették tartalmassá az ünnepet.

Karácsony első napján is részt vettem az istentiszteleten. Gondosan felépített, tartalmas ünnepi beszédet hallgattunk.

Wass Albert gyönyörű gondolatait idézve, úgy érzem tisztult lélekkel, újra gyermekké válva tudtuk az ünnepi alkalmak szép, nemes gondolatait elfogadni.

*Karácsony készül, emberek!
Szépek és tiszták legyenek!
Súroljátok föl lelketek,
csillogtassátok kedvetek,
legyetek újra gyermekek,
hogy emberek lehessetek!*

(Wass Albert: Karácsonyi versek)

R. E.

Győr

Adventtől Karácsonyig Észak-nyugat Dunántúlon

Titkokat rejtő napokat éltünk hetek óta már. A csodát vártuk, a fény idejét. Évezredes üzenet csilingelt szívünkben, s mellészegődött lassan a bizonyosság: majd angyalszárnyakon érkezik hozzánk az est. Az otthonok adventi gyertyalobogása karácsony fájának pompájába karolt, hogy a szent éj varázsa kiszakítsa a közömbös világból, s újra meg újra emberré tegye az embert.

Egy csillag, egy istálló, egy születés, egy gyermek. Maroknyi béke, benne család, hit, csend, szeretet és

öröm. Az üzenet orvosság rohanó életünk ütötte minden sebeinkre. Vigasztalás az idegenségben, otthon az otthontalanságban, magunkra ébredés a nagy tévelygésben. Bennünk változott percről percre a Karácsony igazi karácsonnyá, ha lelkünkhez talált, s mi viszont lelkéhez találtunk. Mert jó tudni nagyon, hogy nem vagyunk egyedül. Hogy bárhol is élünk – nyüzsgő belvárosok kelletlen közepén vagy álmos földekkkel ölelt kisfalvak rejtekén – nincs hely a földön, ahonnan az ember, ha akar, legalább egy évben egyszer ne látna Istenére. És rendszerint odalát. Még akkor is, ha nem hoz kápráztató csillámpelyhes havazást az évszak, hogy betakarja végtelen köntösével a föld fekete, december végi sarát. De kárpótlás az emberi igyekezetért talán legragyogóbb arcát mutatja majd az ég, hogy felsodálkozva a mennyi boltozatra, felírassuk szívünkbe az idej karácsonyon is: minden csillag betlehemi és mindenki hivatalos Betlehembe.

Karácsonyvárásunk első adventi állomása a pápai Öreghegyi Iskola volt, ahol *Tirnován Ari Vid* szobrászművész műtermében gyűltünk össze december másodikán. A művészet családi kegyhelyén a Pápa és Környéke unitáriusaival találkoztunk. Az istentiszteletet követően a házigazdák és a háziasszony, *Katona Magda* jóvoltából kis szeretevendőség keretében beszéltek meg ügyes-bajos dolgaink.

Advent második vasárnapján Győrben találkoztunk, ahol a papilak-imaház meghitt környezetében imádkoztunk Istenhez. A kialakult szokásnak megfelelően itt is kávé, tea és sütemény várta a híveket.

December 17-én Szombathelyre látogattunk, ahol a helyi Evangélikus Egyházközség jóvoltából a gyülekezeti teremben gyűltünk össze, az igaz, ez alkalommal nem nagy létszámmal, ami a kellemetlen hidegnek és a sok vidékről várt hívek elmaradásának tudható be. Az egész szórványban nagy gondot jelent, hogy az úgynevezett „Központ” körzetében szétszórtan élő hívek a vasárnapi rossz közlekedési lehetőségek miatt – sokszor rámegegy az egész napjuk az egyórás istentiszteletre – nem élnek a találkozás lehetőségével, kellemes időben sokkal jobb az arány.

December 23-a kárpótolta a szombathelyi csalódást. Sopronban *Vajda Iván*, szórványgondnok lankadatlan lelkesedésének köszönhetően az eddigi idők legnagyobb létszámú gyülekezete sereglett össze a Fővényverem utcai Erdélyi Házban, ahol a kiállító terem transzilván fu-

Betlehemező gyerekek a Győr-Likócsi papilak-imaházban 2001 adventjén

vallatában, mindig fizikai és lelki otthont találnak az unitáriusok is. Az ország legjobban működő erdélyi közösségének ezúton is kívánunk erőt, kitartást, jó egészséget és munkabírást, hogy nemes és kitartó igyekezetüket mindig kísérje Isten áldása.

Az ünnepi hangulatot erősítette *Sarkadi Antal* ajándéka, egy nagyméretű akvarell festmény, amely a kolozsvári Brassai Sámuel unitárius kollégiumot ábrázolja. Sarkadi Antal alma mater és unitáriusok iránti háláját juttatta ez által is

kifejezésre, aki noha református, minden unitárius istentiszteletünkön ott van. Az összegyűjtött kis agapé zárta. A finom süteményekért és badacsonyi borért illesse köszönet a soproni rendezvények háziasszonyát és házigazdáját, *Izsák Ella* és *Izsák László* atyánkfíát.

A karácsonyi örömmüzenet a Győr-Likócsi Részönkormányzat épületében talált meg bennünket, ahol a Győr és körzetében élő hívek vettek úrvacsorát és hallgatták meg a gyermekek és ifjak karácsonyt köszöntő dalait és szavatait. A részönkormányzat épületében ökumenikus előkészülettel díszítettük fel a termet. A katolikusok hozták a karácsonyfát, az unitáriusok az elektromos orgonát, a kihangosítást pedig a részönkormányzat oldotta meg. Nemzeti zsoltáraink éneklése közben föl-villanó egy-egy könnyecppben, mint szivárvány tükörben látni véltem az Észak-nyugat Dunántúli unitáriusok piciny templomát, a hangokból, mint valami mély és ellenállhatatlan dübörgést véltem kihallani a vagyunk és akarunk lenni megnemalkuvó himnuszát.

*Ti nem akartok semmi rosszat,
Isten a tanútok reá.
De nincsen, aki köztetek
E szent harcot ne állaná.
Ehhez Isten mindannyitoknak
Vitathatatlanul jogot ad:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!*

*Ti megbecsültök minden rendet,
Melyen a béke alapul.
De ne halljátok soha többé
Isten igéjét magyarul?!
S gyermekeket az iskolában
Ne hallja szülője szavát?!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát.*

*A koldusnak, a páriának,
A jöttmentnek is van joga
Istenéhez apái módján
És nyelvén fohászzkodnia.
Csak nektek ajánlgatják templomul
Az útszélét s az égbolt sátorát?
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!?*

Reményik Sándor: Templom és iskola
Sándor Gy. Mátyás

A Győri Unitárius Egyházközség tagja vagyok

Győrben az unitárius egyházi élet 1938-ban kezdődött, melynek szervezője néhai Józan Miklós unitárius püspök és Fekete Ernő, néhai apósom volt. Fia, Fekete András 1946-ban kapcsolódott be az unitárius egyházi életbe, mivel mint hivatásos katonatiszt addig távol élt Győrtől. Az édesapja emlékéhez méltóan ezen időtől kezdve kántorizált az istentiszteleteken – még a legvadabb vallásüldözés idején is – 1991-ben bekövetkezett haláláig.

Negyedévenként volt istentisztelet a református egyház imatermében, néha a templomban. Kevesen vettek részt ezeken az istentiszteleteken, melyek családias jellegűek voltak, ünnepnek számítottak, Mindnyájan ismertük egymást, ha valakit öröm ért, mindnyájunk öröme volt, de egymás bánatában is osztoztunk.

Az 1946 és 1967 közötti időszakról nem tudok beszámolni, mert csak 1967-ben kerültem Győrbe, amikor Győrffy István – mindnyájunk Pista bácsija – tartotta az istentiszteleteket, akit határtalan szeretettel és tisztelettel vettünk körül.

Sajnos az idő elszállt Pista bácsi feje fölött. Szász János vette át a stafétabotot, aki remek szónok volt, prédikációi élménynek számítottak. A férjem – aki szigorú kritikus volt – minden egyes alkalommal gratulált prédikációihoz.

De nem volna teljes a beszámoló, ha egykori gondnokunkról – Kozlovsváry Lajosnéról –, Klárikánkról megfeledeznék, aki áldozatos munkájával járult hozzá a győri unitárius szórványegyház egybentartásához, s akinek elvesztése nagyon fáj mindnyájunknak, s akire gyakran gondolok igen nagy szeretettel.

A régi lelkes hívek közül sokan eltávoztak, már csak emlékeinkben élnek. Én a múltról beszéltem. A jelen helyzetről beszéljenek a nálam illetékesebbek,

Azért mint a múlt krónikása, megpróbálom az összehasonlítást a múlt és a jelen történéseivel.

Előbb úgy szoltam: győri unitárius szórvány egyház, most boldogan és büszkén mondhatom, hogy 1992-től kezdődően: „Győri Unitárius Egyházközség” és nem szórvány egyház. Ehhez hozzájárult, hogy a hívek száma az Erdélyből áttelepült unitáriusokkal gyarapodott. Van egy lelkes, fáradságot nem ismerő, Isten segítségével bízva bízó lelkészünk, elhivatott lelkipásztorunk Sándor G. Mátyás személyben. Van hajlék, bármilyen kicsi, ahol összejöveteleinket tarthatjuk, és van egy gyönyörű és nagy tervünk, a győri-likócsi unitárius imaház megvalósítása, mely gigantikus erőfeszítést követel, és csak saját erőnkben bízhatunk, nem támaszkodhatunk külföldi segítségre. Mi csak a hitben, Isten segítségével és saját erőnkben bízhatunk.

Nézzenek körül ebben a kicsi, aranyos hajlékban, melynek minden kis zugából a jövőbe vetett hit, fáradhatatlan kitartás, szeretet árad és ahol nagyon jó lenni. Bár jönnének erre rá minél többen a közönyösök közül, de én hiszem, hogy ez be fog következni. Ebben az elrugaszkodott világban még sokan nem tudják, hogy nem a pénz hajhászása, hanem Isten keresése és a szeretet a legfontosabb.

Adjon az Isten továbbra is rendíthetetlen hitet, kitartást és erőt a mi fiatal, szeretett lelkipásztorunknak és hozzá méltó párjának, Zsuzsika asszonykájának céljaik eléréséhez. Ezt kívánom szívem mélyéből, és ehhez kérem a hívek segítségét.

Áldassék az Úr neve!

Fekete Andrásné

Különlegesen kedves karácsony a hódmezővásárhelyi egyházközségben

Már novemberben jelezte *Kiss Mihály* lelkészünk, hogy *ifjú Bence Márton* ajánlatára gyermekekkel karácsonyi műsort kellene szervezni.

Körülmekintő készülődés révén az ötlet, az anyag kezdet formálódni, vers, színdarab gyűlt-gyűlt a tiszteletes úr dossziéjában. Ki mit adjon elő, ki melyik szerepre alkalmas? Kicsitől nagyig 30–35 tanuló között lehetett válogatni, hiszen lelkesen és pontosan jöttek a próbákra Mezőkovácsházától, Szentestől, Szikáncstól Szege dig.

Összeállt a harminc percre szabott műsor:

szavalt: *Berkeszi Ágota, Berkeszi Áron, Domján Dóra, Kocsis Bence, Katona Tamás, Katona Bence;*

színdarabban szerepelt: *Berényi Dorottya, Berényi Domokos, Domján Dóra, Kis Dávid, Bogdány Csilla, Katona Tamás, Katona Bence, Katona Ágnes;*

énekelt: *Benczédi Levente, Berényi Domokos, Berényi Dorottya, Bogdány Csilla, Domján Adrienn, Domján Dóra, Gyüre András, Gyüre Ilona, Katona Ágnes, Katona Bence, Katona Tamás, Kis Dávid, Kis Mihály, Kiss Bálint, Kocsis Tamás, Kocsis Bence, Szabó Ádám, Szabó Csaba, Szabó Lili, Szabó Ákos, Varga Ákos.*

Türelmes mosollyal gyakorolt az ifjúsággal Tünde tiszteletes asszony is, nehéz munkát jelentett az énekkar kialakulása. Gyakran már a kezdet „többszólamú” volt.

De az operatőri stáb nagyszerűen „vágta össze az anyagot”. Hiszen a kerti felvételeket, imatermi jeleneteket kellett összeilleszteni *dr. Ormos Jenő, Szabó Ernő, dr. Benczédi Ferencné* elbeszélő visszaemlékezéseivel, a lelkész imájával.

Remek háttérképekkel, *Borsos Annamária* zenetárnó önzetlen orgonajátékával, zenei kíséretével néztük, hallgattuk a Magyar Televízió 1. csatornáján 2001. december 16-án, vasárnap délután 3-kor és ismétlésben a Magyar Televízió 2. csatornáján 23-án, vasárnap reggel 7-kor. Az utóbbit határainkon túl is élvezhették, elismerően telefonáltak például adás közben Sepsiszentgyörgyről.

A valóságban karácsony első napján, 25-én a gazdag tartalmú karácsonyi csomagokat jutalomként megkapták a szereplők.

Szikráztak a csillagszórók, ragyogtak a gyertyák és a meghatott boldogságtól a szemek.

Részese volt:

dr. Benczédi Ferencné

Kocsord

A 2001. év gyülekezetünkben nem volt eseménytelen.

A 2002. január 1-i, újévi istentisztelet után az évi rendes közgyűlés elé eseményekben gazdag jelentést tudtam terjeszteni.

A Kocsordon mindössze 150 magyar és 50 cigány lélekből, az 50 lelkes vásárosnaményi, a 25 lelkes nyíregyházi szórványból, valamint sok helységben szétszórótt még 25 lelkes, összesen hozzávetőleg 300 lelket számláló szabolcs-szatmár-beregi unitárius gyülekezetben 9 gyermeket kereszteltem, helyben 4 növendéket konfirmáltattam. 3 vásárosnaményi növendék konfirmációja szabálytalanság miatt érvénytelen. Ugyanitt eskettem is 2 párt.

Végtisztességben részesítettem helyben 4 elhunyt atyánkfíát, köztük templomjáró gyülekezetünk oszlopos tagjait. Nagy Gyula elhunyt presbiterünk emlékére a család nagyszegű adományt tett, amiből Silyéné Balázs Lídia főkönyvelő asszony adományával kiegészítve asztalosmunkákat végeztünk a toronyban.

Az Unitárius Alapítvány támogatásából kiegészítettük egy raktárhelyiség építéséhez előkészített épületanyagainkat. Az Alapítvány másik céltámogatásából karácsonykor két családnak tudtunk támogatást adni beteg gyermekek kezelésére. Saját erőből egy harmadik családot segítőtünk ugyanazon célból, valamint főtisztelendő püpek úr felszólítására a virágvasárnap perselypénzt két vásárosnaményi árvíz-károsult családnak adtuk. A vásárosnaményi gyülekezettől hallottuk, hogy az ottani önkormányzat nem volt hajlandó az uni-

tárius püspökségtől kapott támogatást unitárius árvíz-károsultak között kiosztani.

Karácsonykor öt rászoruló gyermeknek ingyen adtuk az ajándécsomagot. A karácsonyfát Varga József roma önkormányzati elnök adta a templomnak. Lakatos László roma vállalkozó konyhaeszköz-készlettel ajándékozott meg minden unitárius édesanyát, aki a templomba hozta gyermekét.

Nálunk mindig a konfirmáció és a karácsonyeste vonzza a legtöbb templomlátogatót. Idén is zsúfolásig megtelt szülőkkel, hozzátartozókkal, gyermekekkel a templomunk. 35 gyermeknek osztottunk szeretetsomagot, akik közül 25-en verset is szavaltak az óriási karácsonyfa alatt.

Adjon Isten minden hívünknek és mindenki másnak kevesebb szomorúságot és több örömet, mint amennyit az eltelt év hozott.

Nyitrai Levente

Súlyos szenvedés után szerettei köréből Istenhez költözött **Ördög Béla** atyánkfia, gyülekezetünk buzgó és szeretetreméltó tagja. A hálaadás ünnepének jegyében áldjuk Istent, aki adta, aki elvette. Megharcolt érte súlyos szenvedéssel, és megszabadította tőle. Aki az élet fáradalmi után adjon szeretett testvérünknek csöndes pihenést és örök üdvösséget. Bánatbamerült hátramaradottainak pedig adjon vigasztalódást a mi hitünkben való reménykedéssel, hogy aki megsebzett, be is kötöz.

Pestszentlőrinc

2002. január 20-án szeretetvendégségre gyűlt össze a Pestszentlőrinci egyházközösség. A zsúfolt teremben az áhítatot Szász János tartotta a tőle megszokott személyes érzelmeket megmozgató stílusában. Ezután rövid megemlékezést tartottunk Máthé Géza templomépítőnk születésének 100 éves évfordulója alkalmából. Az ő és az akkori lelkész, *Pető István* neve még most is tiszteletet ébreszt híveink körében. *Pető István* „Lőszerraktárból templomot” című cikke pedig (melyet itt is terjesztettünk) 60 évvel ezelőtt meghatóan írt a nagy eseményről.

Szász Adrienn lelkész, az est házigazdája felkérte a gyermekek által is várva várt **Csukás István** író urat, hogy beszéljen magáról és a munkájáról.

A művész úr az olvasás fontosságáról beszélt. Mesélt a mesékről, elmondva, hogy a mese a legrégebb műfaj, minden műfaj alapja. Az ősidőkben, amikor a vadászemberek a tűzhöz, a hordáshoz visszatértek, mindnyájan máshogy mesélték el, hogy hogyan ejtették el a vadat. Aki a legnagyobbat mondta, vagy a legcifrábban fejezte ki magát, abból lett az író.

Később kritikai észrevételének adott hangot, hogy a mostani rajzfilmek mintha csak egy dramaturgiai elemet ismernének, az agressziót. (Pl.: Szalad az egér és a macska kétszázféleképpen akarja elpusztítani a seprü-

vel.) Hiányolta ezekből a filmekből a barátságot, az önzetlenséget, a szeretetet és az érzelmeket.

Beszélt mostani munkájáról, természetesen gyerekeknek való igazi mesét (ismét bábfilm) készített.

Ezután szójátékokat mondott, felhívta a lurkók figyelmét nyelvünk játékoságára, majd néhány verset olvasta fel, nagy sikert aratva. Ezután az olvasók kaptak szót. Volt, aki korosztálya nevében köszönte meg az író munkásságát, jelezve, hogy ők mind Csukás István meséin nőttek föl, voltak, akik segítséget kértek saját mű-

veik elbírálásához.

Közben a gyerekek zsvajva már egyre inkább jelezte, hogy jöhet a vacsora.

Az író úr diplomatikusan átadta a helyét a tradicionálisan felszolgált borsos tokánynak puliszkával.

Most a konyhában tevékenykedő híveink juhtúrós puliszkával is meglepték a nagyérdemű közönséget.

Az estét jó hangulatban a hagyományos torta- és festményárveréssel zártuk.

A művész úr is kifejezte, úgy érzi egy családba érkezett hozzánk, és reméli, még találkozunk.

Mi várjuk.

Kováts Levente

HÍREK

Kolozsvári felmérés. Az erdélyi magyarok 42 százaléka elsősorban magyarnak, 43 százaléka erdélyinek, 6 százaléka románoknak, 3 százaléka európainak vallja magát – derült ki a Metro Media Transilvania felméréséből. Az erdélyi magyarok szerint a románok leginkább vallások, rendesek, vendégszeretők és szorgalmasak. A románok úgy vélik, az erdélyi magyarok főleg szorgalmasak, összetartók, civilizáltak és megosztottak. Az évek folyamán nem sikerült elnyerni az erdélyi románok támogatását a magyar egyetem létrehozására. Ötvenkét százaléka semmilyen formában nem egyezne bele az önálló magyar felsőoktatási intézmény létrehozásába. (MN)

70 000 kelet- és nyugat-európai, illetve más földrészekről érkező fiatal vett részt a Taizé Közösség által szervezett 24. Európai Ifjúsági Találkozón december 28. és január 1. között Budapesten. Roger testvér a közösség alapítója minden évben levelet intéz a fiatalokhoz. Az idén ennek a címe: Szeress, az életteddel szeress.

II. János Pál pápa levélben köszöntötte a találkozó résztvevőit, melyben arra hívta fel őket, hogy legyenek „a hajnal őrei, különösen most, amikor a világban a megosztottság uralkodik, és amikor az erőszak és a félelem közepette a remény jeleit keressük.”

Kofi Annan ENSZ-főtitkár e szavakat intézte a találkozó résztvevőihez: „Most amikor vannak, akiknek legfőbb céljuk, hogy megosszák az emberiség nagy családját, jó érzés tudni; hogy ilyen sokan összegyűltek, különböző nemzeteket, kultúrákat képviseltek. Eljöttetek Budapestre, hogy együtt gondolkozzatok az egyházban. Egy jobb világért folytatott küzdelemben mindannyiunknak fontos feladata van.”

December 29-én az MTV2-n élő imaközvetítés volt a Hungexpóból.

Az olvasás éve alkalmából a Beregi Unitárius Ifjúsági Kör (BUNIK) vezetősége Balogh Tibor elnök és Tóth Miklós titkár vezetésével házikönyvtárak kiépítését kezdeményezte a beregi cigány fiatalok körében.

A beregi unitárius szórvány méltó ünnepség keretében emlékezett meg a vásárosnaményi gyülekezeti teremben Balázs Ferenc születésének 100. évfordulójáról. Erre az alkalomra emlékérmek és levelezőlapot adtak ki, és kiosztották az idei Balázs Ferenc-díjat Csányi Ottó mátészalkai karnagynak, aki színre vitte Vásárosnaményban a kolozsvári passiót, valamint unitárius énekeket dolgozott fel és adott elő kórusával – szép sikerrel – a mátészalkai reformáció-ünnepségeken.

Január 6-án a beregi unitárius szórvány presbitériuma újévi gyűlést tartott. A gyűlésen megbeszélték, hogy februárban, a Miklósi Vári Katalin lelkész női szolgálatával tartott istentisztelettel egybekötött közgyűlésen, új vezetőséget választanak.

Magyar cégek Romániában. Magyarország és Románia kereskedelmi forgalma tavaly 906 millió dollárt tett ki, 170 millió dollár körüli magyar többlettel. Az idei forgalom várhatóan meghaladja az egymilliárd dollárt, körülbelül 200 millió dolláros aktívummal. Magyarországról a 80–90-es évek fordulójától 200 millió dollár tőkekihelyezés történt Romániába, döntően a Mol Rt. révén, de nagy befektetései vannak a Richternek, a Zalakerámiának és a Duna-packnak. Ma már körülbelül 3500 cég van jelen Romániában – összegezték Kiskunhalason a magyar üzletemberek találkozóján. (MTI)

A Britannica Hungarica ajándéka. Százhetvenegy teljes Britannica Hungarica Enciklopédiát ajándékoz a határon túli oktatási intézményeknek, könyvtáraknak és tudományos szervezeteknek a Britannica Hungarica Alapítvány a Határon Túli Magyarok Hivatala közreműködésével. Pungor Ernő akadémikus, a Britannica Hungarica Alapítvány kuratóriumának az elnöke „óriási vállalkozásnak” nevezte az enciklopédia magyar nyelvű megjelenését, és örül neki, hogy a könyvek a határon túl a legjobb kezekbe kerülnek. (MN)

Hosszas betegség után meghalt George Harrison, a legendás Beatles együttes tagja. A zenészt elham-

vasztották, és mint a Krisna-hívó halottak hamvait általában, India szent folyójába, a Gangeszbe szórták. Harrison mint a Krisna tudatú hívők Nemzetközi Társaságának egyik tagja, már a hatvanas évek végétől ehhez a vallási mozgalomhoz tartozott.

Mély megrendüléssel nyilatkozott Harrison haláláról Ravi Sankar világhírű indiai szitárművész is, aki megtanította őt a hangszeren játszani. Megemlékezett Harrisonról Haleda Zia bangladesi miniszterelnök asszony is, valamint George W. Bush amerikai elnök, aki fiatal korában rajongott a Beatlesért és aki szerint a liverpooli zenekar az 1946 és 1964 között született nemzedék életének fontos része volt. (MN)

A Parlamentben 2001. december 1-én, szombaton a magyar szellemi élet és kultúra újabb hat kiválósága vehette át, Mádl Ferenc köztársasági elnök jelenlétében, az Orbán Viktor miniszterelnök által adományozott Corvin-láncot.

Az újraalapított kitüntetésben Kallós Zoltán Kossuth-díjas néprajzkutató, Lovász László Wolf-díjas matematikus, Nemeskürty István Széchenyi-díjas irodalomtörténész, Oláh György Nobel-díjas kémikus, Szokolay Sándor Kossuth-díjas zeneszerző és Zsigmond Vilmos Oscar-díjas operatőr részesült.

Orbán Viktor, a kitüntetések átadása előtt, köszöntőbeszédében kiemelte: szükségünk van azokra a kötelekekre, amelyek összetartják a nemzetet. A Corvin-láncot a nemzet szellemi életéért, kultúrájáért legtöbbet tevő személyek kapják, kiknek életműve követendő példaként áll a nemzet előtt. Megjegyezzük, hogy 1941-ben Kelemen Lajos, kolozsvári unitárius elődünk is részesült ebben a kitüntetésben.

Máté Ernő, a Dunántúli Egyházközség lelkésze 2002. január 30-án sikeres második lelkészképző (nagyapapi) vizsgát tett a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Fakultásán. A vizsgabizottság tagjai voltak az intézet tanárai, valamint a vizsgabizottságban részt vett Rázmány Csaba püspök és Mikó István főgondnok.

(Szerk.)